

Nr 14

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar under Utgifter å driftbudgeten, För flera huvudtitlar gemensamma frågor, jämte i ämnet väckta motioner.

(5:e avd.)

I propositionen nr 1 (bilaga 2) har under Utgifter å driftbudgeten, För flera huvudtitlar gemensamma frågor, till behandling upptagits här nedan angivna spörsmål (se statsrådsprotokollet över civilärenden för den 3 januari 1957).

Propositionen

Löneregleringsarbetet m. m. I statsrådsprotokollet erinras om att i propositionen 1956: 124 angående lönegradsplaceringen för vissa tjänster m. m. vissa riktlinjer uppdrogs rörande ordningen för prövning av frågor om ändrad lönegradsplacering av tjänster att försöksvis tillämpas fr. o. m. år 1956 och tills vidare, vilka riktlinjer inte föranledde någon erinran från riksdagens sida.

Chefen för civildepartementet anför i detta sammanhang följande.

Resultatet av den under budgetarbetet verkställda prövningen av s. k. A-frågor anmäles under nästa punkt. Vad åter angår de s. k. B-frågorna har förhandlingar med personalorganisationerna upptagits i samband med de nyligen avslutade förhandlingarna om en löneplansrevision. Överenskommelse har härvid — under förbehåll för Kungl. Maj:ts och riksdagens godkännande — träffats om ändrad lönegradsplacering för vissa tjänster och grupper av tjänster. Förhandlingsöverenskommelsen innebär emellertid vidare att lönegradsplaceringen för vissa ytterligare grupper skall, efter kompletterande undersökningar, upptagas till behandling inom sådan tid, att resultatet kan redovisas för årets riksdag under dess vårsession. Med hänsyn härtill samt till att nyssnämnda överenskommelse träffades så sent som den 14 december 1956 torde samtliga förslag till lönegradsändringar, som innebär ändrade normer för lönegradsplaceringen, få anmälas senare under riksdagen. För att i sådan ordning framlagda lönegradsplaceringsförslag skall kunna genomföras under år 1957, är det erforderligt att riksdagen, liksom fallet varit under de senaste åren, beslutar att de personalförteckningar, som riksdagen fastställer innan beslut meddelats i anledning av dylika förslag, skall gälla endast i den mån annat icke följer av vad riksdagen beslutar i samband med dessa förslag.

Lönegradsplaceringen för vissa tjänster m. m. Under detta avsnitt av statsverkspropositionen redovisas de förslag till ändrad lönegradsplacering, som chefen för civildepartementet ansett sig kunna förorda på grundval av den under budgetarbetet företagna omprövningen av löneställningen för olika tjänster. Utskottet får härutinnan hänvisa till s. 2—7 i statsrådsprotokollet samt till den därtill hörande bilagan A (s. 33—44).

Personaluppsättningen inom vissa avdelningar i statsdepartementen m. m. Under detta avsnitt redovisas resultatet i stort av en utav särskilt tillkallad utredningsman verkställd översyn av statsdepartementens personaluppsättning. Det närmare ställningstagandet till utredningsmannens förslag redovisas av vederbörande departementschefer under departementens avlöningsanslag. Beträffande den i nu förevarande sammanhang lämnade redogörelsen får utskottet hänvisa till s. 7—13 i statsrådsprotokollet ävensom till de därtill hörande bilagorna B och C (s. 45 och 46).

Löneplansrevision m. m. Under förevarande avsnitt föreslår Kungl. Maj:t riksdagen att *dels* godkänna i statsrådsprotokollet framlagda grunder för en löneplansrevision m. m. för tjänstemän i statens tjänst m. fl., *dels ock* bemyndiga Kungl. Maj:t a) att vidtaga av löneplansrevisionen betingade ändringar i med stöd av riksdagens beslut utfärdade avlönings- och pensionsförfattningar, samt b) att utfärda de övergångsbestämmelser, som må finnas erforderliga för löneplansrevisionens genomförande.

Beträffande den närmare innebörden av förslaget får utskottet hänvisa till den å s. 13—21 i statsrådsprotokollet lämnade redogörelsen ävensom till den vid statsrådsprotokollet såsom bilaga D fogade, såsom resultat av förda förhandlingar träffade överenskommelsen rörande en löneplansrevision m. m. (s. 47—56).

Chefen för civildepartementet anför för egen del följande:

»Såsom jag inledningsvis anfört har de nu avslutade förhandlingarna förts från den utgångspunkten, att löneplansrevisionen och kostnaderna härför skulle hållas skilda från 1957 års avtalsrörelse och att kostnaderna för revisionen därför skulle rymmas inom ramen för den eftersläpning i lönehänseende för statstjänstemännen, som kunde beräknas föreligga vid utgången av år 1956 vid jämförelse med den enskilda arbetsmarknadens löneutveckling. Det synes mig ur allmänna synpunkter tillfredsställande, att en överenskommelse kunnat träffas efter dessa linjer och att utjämningen av eftersläpningen skett genom en välbehövlig revision av gällande löneplaner.

De enligt nu gällande huvudlöneplaner nr 1 och 2 utgående lönerna företar stora variationer i fråga om löneklass- och lönegradsavstånd. Dylika ojämnheter förelåg redan i utgångsläget år 1947 men har fortlöpande skärpts genom det varierande utfallet av löneuppgörelserna inom olika lönelagen. Löneklass- och lönegradsavstånden är vidare till följd av det förhållandevis stora antalet lönegrader i allmänhet små. En lönegrads- eller löneklassupp-

flyttning medför därför f. n. i regel en relativt ringa inkomstförbättring. Det stora antalet lönegrader har medfört en långt driven finvägning, när det gäller att lönegradsplacera olika tjänster. De horisontella spännviddsförhållandena inom löneplan 1 företer vidare väsentliga avvikelser från de lönespännvidder, som förekommer på den enskilda sektorn av arbetsmarknaden.

Det löneplansförslag, som nu godtagits av personalens huvudorganisationer, innebär enligt min mening väsentliga förbättringar i nyss angivna hänseenden. De nya löneplanerna är sålunda systematiskt uppbyggda. Lönegrads- och löneklassavstånden har normaliserats samtidigt som de avvägts så, att en lönegrads- eller löneklassuppflyttning ger en mera märkbar inkomstökning. Genom minskningen av antalet lönegrader har en grövre skiktning åstadkommits, vilket i viss utsträckning torde komma att underlätta lönegradsplaceringen av tjänster samt skapa ökad stabilitet i tjänsteförteckningen. Genom de vidtagna spännviddsförändringarna — krympning av spännvidden i löneplanens topp och en vidgning i de nedre lägena av löneplanen — har nåtts en bättre anpassning av de statliga lönerna till gällande marknadslöner. Jag vill i detta sammanhang även peka på den rekryteringsbefrämjande verkan, som det extra lönetillägget till tjänstemän i vissa delar av Norrland torde komma att medföra.

Sammanfattningsvis finner jag de föreslagna löneplanerna innefatta en lösning inom den uppställda kostnadsramen, som i allt väsentligt måste anses tillfredsställande.

Genom den träffade överenskommelsen har vidare åstadkommits vissa lönetekniska förenklingar. Jag vill här särskilt framhålla ändringarna i reglerna om vikariatsersättning och löneklassplacering ävensom inarbetningen i lönerna av kompenstationstilläggen. Jag vill uttala min tillfredsställelse över att personalorganisationerna på detta sätt visat sin vilja att medverka till en förenkling av det statliga lönesystemet, särskilt med hänsyn till att en dylik medverkan från personalens sida torde vara en förutsättning för att det nyligen påbörjade arbetet inom löneförfattningsberedningen skall kunna leda till positivt resultat.

Den träffade överenskommelsen bör enligt min mening godtagas och underställas riksdagens prövning.

Med hänsyn till den korta tid, som stått till förfogande sedan förhandlingarna avslutades, har överenskommelsen ännu icke kunnat omsättas i författningsförslag. Det är emellertid angeläget, att ett principbeslut i anledning av överenskommelsen snarast möjligt fattas och att sålunda riksdagens godkännande av grunderna för en löneplansrevision redan nu inhämtas. I detta sammanhang bör även riksdagens bemyndigande för Kungl. Maj:t inhämtas att vidtaga av överenskommelsen betingade ändringar i av Kungl. Maj:t med stöd av riksdagens beslut utfärdade avlönings- och pensionsförfattningar ävensom att utfärda erforderliga övergångsbestämmelser. Förslag till statens löneförordning torde senare få underställas riksdagen för godkännande.

Lönekostnadsökningen för statsverket vid ett genomförande av löneplans-

revisionen kan för år uppskattas till i runt tal 200 miljoner kronor. Av nämnda belopp hänför sig ca 70 miljoner kronor till de affärsdrivande verken samt ca 130 miljoner kronor till statsförvaltningen i övrigt och statsunderstödd verksamhet. Härvid har hänsyn nu icke kunnat tagas till kostnaderna för tjänstetidsbefordran. Frågan om den anslagsmässiga regleringen av löneplansrevisionen torde böra anmälas för riksdagen först sedan överenskommelse träffats om de statsanställdas löner under år 1957.»

Beträffande förevarande avsnitt (punkt 4 i statsrådsprotokollet) har fyra av statsrådets dåvarande ledamöter gjort ett särskilt uttalande, i fråga om vilket utskottet får hänvisa till statsrådsprotokollet, s. 31 och 32.

Reglering av vissa arvoden m. m. I statsrådsprotokollet erinras om att åren 1952 och 1953 företogs en av löneutvecklingen betingad allmän höjning av vissa bisyssle- och liknande arvoden. Såsom exempel på dylika arvoden kan här nämnas arvoden till vissa speciallärare vid universitet och högskolor, till sekreterare och kamrerare vid vissa institutioner samt till ordförande och ledamöter i styrelser, nämnder och råd. Ifrågavarande arvoden har härefter — där ej av särskilda skäl en höjning måst genomföras — varit oförändrade. På grund av de senaste årens löneutveckling har tiden nu ansetts vara mogen för en uppjustering av arvodena. Det förutsattes ankomma på Kungl. Maj:t att genomföra en sådan arvodesreglering med sikte på ett genomförande fr. o. m. den 1 juli 1957. Arbetet med en översyn har under höstens budgetarbete igångsatts inom civildepartementet. På grund av det stora antalet arvoden, som beröres av översynen, samt önskvärdheten av att i samband med översynen söka åstadkomma en viss systematisering av de sinsemellan olikartade grunder, efter vilka arvodena f. n. är avvägda, har det emellertid inte varit möjligt att få fram preciserade förslag till dess budgetarbetet avslutats. Härtill kommer att för ett slutligt ställningstagande resultatet av höstens förhandlingar med statstjänstemännens huvudorganisationer angående en löneplansrevision m. m. ansetts böra avvaktas. Vid beräkningen av vederbörliga anslag under resp. huvudtitlar har hänsyn så långt det under budgetarbetet varit möjligt tagits till den förordade arvodesregleringen. I vissa fall har emellertid medelsbehovet kunnat beräknas endast preliminärt. I andra fall åter har ställning till frågan om erforderliga medel ännu icke kunnat tagas. Det har därför ansetts nödvändigt att riksdagens bemyndigande utverkas att medge de överskridanden av maximerade anslag och anslagsposter, som kan föranledas av här ifrågavarande arvodesreglering.

Överskridande av vissa anslagsposter. I statsrådsprotokollet redogöres för de bemyndiganden som riksdagen under senare år lämnat Kungl. Maj:t i fråga om överskridande av genom riksdagens beslut maximerade anslag och anslagsposter och föreslås förnyade bemyndiganden utom i vissa hänseenden.

De förslag om förändring av de statliga löneplanerna och en partiell tjänsteförteckningsrevision, varom tidigare förmälts, förutsätter bemyndigande för Kungl. Maj:t att överskrida maximerade anslag och anslagsposter. Denna fråga kommer att upptagas senare under riksdagen.

Sommartidstjänstgöringen i statsförvaltningen. Vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor i 1956 års statsverksproposition uttalades beträffande sommartidstjänstgöringen i statsförvaltningen bl. a. att, för vinnande av erfarenhet av ett system med fria lördagar, möjlighet syntes böra skapas för någon eller några myndigheter med arbetsuppgifter av mera teknisk art att, i den mån omständigheterna så medgav, försöksvis under sommaren 1956 pröva en inskränkning av arbetstiden på sådant sätt att fria lördagar i viss utsträckning kunde erhållas.

Angivna uttalande föranledde icke någon erinran från riksdagens sida (SU 14, rskr 14).

Med stöd härav bemyndigade Kungl. Maj:t sedermera rikets allmänna kartverk, statens reproduktionsanstalt, flygtekniska försöksanstalten samt generalpoststyrelsen — såvitt gällde viss personal vid postverkets industrier och förråd — att, med iakttagande av vissa meddelade föreskrifter, försöksvis under sommaren 1956 förlägga den inskränkning av arbetstiden, som enligt instruktionerna må förekomma för högst tre månader under tiden juni—september, på sådant sätt att fria lördagar erhöles.

Kungl. Maj:t anbefalldes i samband härmed vederbörande myndigheter att till civildepartementet inkomma med redogörelse för de erfarenheter, som vunnits av systemet med fria lördagar.

Samtliga berörda myndigheter framhåller i ingivna redogörelser, att erfarenheterna av systemet med arbetstidsförkortning i form av fria lördagar varit goda och hemställer därför om bemyndigande att även framdeles få tillämpa detta system för viss löneplansanställd personal.

Med hänsyn till de goda erfarenheter, som vunnits av systemet med fria lördagar under sommaren 1956, har möjlighet till denna form av arbetstidsförkortning under sommaren synts tills vidare böra bibehållas för ett begränsat antal myndigheter. Det förutsattes jämväl i det följande få ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma omfattningen av denna försöksverksamhet och meddela de föreskrifter i övrigt, som må finnas erforderliga.

Utbyte av tjänstemän mellan de nordiska länderna. I statsrådsprotokollet framhålls att möjlighet nu öppnats för vårt land att utsända och mottaga förvaltningstjänstemän till och från Danmark och Norge. En sådan verksamhet har därför i begränsad utsträckning synts böra igångsättas under innevarande år. Det har emellertid visat sig att det föreligger stora svårigheter att inom resp. huvudtitlars anslag till extra utgifter inrymma uppkommande kostnader för resor och traktamenten. För undanröjande av detta hinder för verksamheten har under anslaget till extra utgifter för ett vart av justitie-, social-, finans-, ecklesiastik-, jordbruks-, handels-, inrikes-

och civildepartementen ansetts böra upptagas ett särskilt belopp om förslagsvis 5 000 kronor för utgifter i samband med ett utbyte av tjänstemän mellan de nordiska länderna.

Ersättning till statens allmänna fastighetsfond. Härutinnan anges i statsrådsprotokollet de anslag, tillhoppa 56 988 000 kronor, som under de olika huvudtitlarna erfordras för ersättning till de olika delfonderna.

Ersättning till statens domäners fond för upplåten mark. I statsrådsprotokollet redovisas de å fonden bokförda kronoegendomar, som under budgetåret 1957/58 avses skola disponeras för vissa för domänstyrelsens verksamhet främmande ändamål, samt anges storleken av de anslag under olika huvudtitlar, tillhoppa 613 300 kronor, som ansetts böra anvisas för ersättning till fonden.

Motionerna

I förevarande sammanhang har utskottet till behandling förehått

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Norling* och *Öhman* (I: 78) och den andra inom andra kammaren av herr *Senander m. fl.* (II: 89), i vilka hemställts, att riksdagen måtte besluta, att den nuvarande spännvidden av 12 % mellan ortsgrupperna bibehålles, varvid lönebeloppen i ortsgrupperna 2, 3 och 4 beräknas på grundval av de föreslagna lönebeloppen i ortsgrupp 5, att punkterna 4 och 6 i den preliminära uppställningen utgår samt att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om förslag till innevarande års riksdag i syfte att bereda de kvinnliga befattningshavarna i statstjänst en bättre löneställning;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Birger Andersson m. fl.* (I: 79) och den andra inom andra kammaren av herr *Eliasson* i Moholm *m. fl.* (II: 84), i vilka hemställts, att riksdagen måtte besluta uttala, att Kungl. Maj:t vid utformningen av de slutliga övergångsbestämmelser, som må finnas erforderliga för löneplansrevisionens genomförande, måtte särskilt beakta det läge som upphävandet av Kungl. Maj:ts kungörelse den 9 oktober 1953 (nr 625) kommer att medföra för befattningshavare å i nämnd kungörelse nämnda orter;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Sigfrid Larsson m. fl.* (I: 132) och den andra inom andra kammaren av herr *Svensson* i Stenkyrka *m. fl.* (II: 124), i vilka hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa att den förebådade utredningen om en översyn av dyrortssystemet jämväl måtte omfatta en utredning av möjligheterna att ersätta dyrortssystemet med andra former av löne-differentiering;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Mannerskantz m. fl.* (I: 302) och den andra inom andra kammaren av herr *von Seth m. fl.* (II: 375), i vilka hemställts, att riksdagen måtte be-

sluta att i skrivelse hemställa att Kungl. Maj:t, efter vederbörlig utredning av den dyrortskommitté som fjolårets riksdag begärde och efter förhandlingar med personalorganisationerna, måtte senast till nästa års riksdag framlägga förslag om en sammanpressning av spännvidden, antingen genom borttagande av ortsgrupp 2 eller genom minskning av intervallerna mellan de nuvarande ortsgrupperna;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Näsgård m. fl.* (I: 303) och den andra inom andra kammaren av herr *Pettersson i Dahl m. fl.* (II: 373), i vilka hemställts, att riksdagen, med avslag på Kungl. Maj:ts förslag, hos Kungl. Maj:t måtte hemställa om upptagande av nya förhandlingar med statstjänstemännens huvudorganisationer i syfte att inom ramen för den överenskomna lönekostnadsökningen för statsverket av ca 200 miljoner kronor uppnå överenskommelse om en sådan löneplansrevision, att den horisontella lönespännvidden inte må ökas utöver vad för närvarande gäller, varvid även må beaktas, att det provisoriska extra tillägget till tjänstemän inom kallortsområdet i Norrland förstärkes i enlighet med motionernas syfte;

dels en inom andra kammaren av herrar *Åhman* och *Nilsson* i Bästekille väckt motion (II: 246), vari hemställts, att riksdagen måtte dels i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna, att vid framtida löneöverenskommelser med de statsavlönade endast av riksdagen godkänd lönegruppsindelning får läggas till grund för löneöverenskommelser, dels ock besluta i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om tillsättande av en parlamentariskt sammansatt lönegranskningskommitté, som före undertecknande av löneöverenskommelser får granska desamma och avgiva utlåtande;

dels en inom andra kammaren av herrar *Anderson* i Sundsvall och *Ståhl* väckt motion (II: 248), vari hemställts, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:ts kungörelse den 9 oktober 1953 om lönetillägg till befattningshavare på vissa orter jämte tilläggsförfattningar i avvaktan på en översyn av dyrortssystemet alltjämt skall gälla;

dels en inom andra kammaren av herr *Håstad m. fl.* väckt motion (II: 374), vari hemställts, att riksdagen måtte besluta uttala att Kungl. Maj:t vid kommande förhandlingar med statstjänstemännens organisationer om lönegradsuppflyttningar måtte beakta att många befattningshavare, företrädesvis i lönegraderna 11 och 18—25, genom löneplansrevisionen 1957 icke blivit delaktiga av den förbättring som den konstaterade eftersläpningen motiverar;

dels ock en inom andra kammaren av herrar *Ståhl* och *Nelander* väckt motion (II: 378), vari hemställts, att riksdagen vid behandlingen av löneuppgörelsen med statstjänstemännen må uttala, att riksdagen icke härmed definitivt binder sig för marknadslöneprincipen som grund för lönesättningen, utan att ställningstagandet uppskjutes tills den av 1956 års höstriksdag begärda utredningen hunnit avsluta sitt arbete och framlägga därav föranledda förslag, samt att riksdagen i detta sammanhang jämväl under-

stryker angelägenheten av att utredningen tillsättes snarast och får i uppdrag att slutföra sitt uppdrag med största möjliga skyndsamhet.

Beträffande motiveringen för de sålunda framställda yrkandena får utskottet hänvisa till motionerna II: 89, II: 84, I: 132, II: 375, II: 373, II: 246, II: 248, II: 374 och II: 378.

Dessutom har utskottet i förevarande sammanhang till behandling upptagit två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av fru *Gärde Widemar m. fl.* (I: 304) och den andra inom andra kammaren av fröken *Elmén m. fl.* (II: 376), i vilka hemställts, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t begära dels en utredning angående kostnaderna för ett genomförande av likalönsprincipen, därvid särskilt beräkning bör göras av kostnaden för en tillämpning av den »manliga» bottenlönegraden även för »kvinnliga» tjänster, dels ock att förslag måtte framläggas för 1958 års riksdag om ett successivt genomförande av likalönsprincipen i det statliga avlöningssystemet.

I fråga om motiveringen för sistnämnda yrkande får utskottet hänvisa till motionen I: 304.

Utskottet

Under avsnittet *löneregleringsarbetet m. m.* (punkt 1 i statsrådsprotokollet) erinrar chefen för civildepartementet om de av fjolårets riksdag godkända riktlinjerna för behandlingen av frågor om ändrad lönegradsplacering av tjänster, varvid till s. k. A-frågor hänförts förslag om ändrad lönegradsplacering med tillämpning av gällande grunder och till s. k. B-frågor hänförts förslag som avser omprövning av normerna för lönegradsplaceringen. Resultatet av den under det senaste budgetarbetet verkställda prövningen av A-frågorna redovisas under nästföljande avsnitt. Beträffande B-frågorna är avsikten att i ett sammanhang anmäla dessa senare under innevarande års riksdag. För att i sådan ordning framlagda lönegradsplaceringsförslag skall kunna genomföras under år 1957 föreslås — liksom fallet varit under de senaste åren — att riksdagen beslutar, att de personalförteckningar, som riksdagen fastställer innan riksdagen meddelat beslut i anledning av lönegradsplaceringsförslag som framlägges i särskild ordning, skall gälla endast i den mån annat inte följer av vad riksdagen beslutar i samband med behandlingen av nämnda förslag. Utskottet tillstyrker detta förslag under erinran om att nämnda princip enligt vad utskottet tidigare framhållit förutsatts skola tillämpas även i fråga om i motionsväg framlagda lönegradsförslag.

I avsnittet *lönegradsplaceringen för vissa tjänster m. m.* (punkt 2 i statsrådsprotokollet) framlägges förslag till ändrad lönegradsplacering på grundval av den under budgetarbetet företagna omprövningen av löneställningen för olika tjänster. Förslagen, som sammanfat-

tats i bilaga A till statsrådsprotokollet, avser dels vissa teknikertjänster vid väg- och vattenbyggnadsverket, vilka gjorts till föremål för särskild översyn, dels tjänster som prövats på grund av yrkande från myndighet eller personalorganisation. De av departementschefen tillstyrkta förslagen innebär uppflyttning av omkring 350 tjänster till en beräknad kostnadsökning för löner av ungefär 450 000 kronor för år vid nuvarande lönenivå. Förslagen avses skola genomföras fr. o. m. den 1 juli 1957.

Ifrågavarande förslag har utskottet funnit sig kunna tillstyrka. Härvid vill utskottet beträffande väg- och vattenbyggnadsstyrelsen framhålla, att utskottet hyst en viss tvekan inför förslaget att inte mindre än 7 tjänster skulle förändras från fullmaktstjänster till förordnandetjänster på viss tid, med därav följande förmånliga villkor i både löne- och pensionshänseende. Utskottet har emellertid inte velat motsätta sig förslaget.

Utskottets tillstyrkan i de fall, då lönegradsuppflyttning skulle ske såsom följd av organisationsändring, sker under förbehåll för att riksdagen godkänner organisationsändringen.

Beträffande personaluppsättningen inom vissa avdelningar i statsdepartementen m. m. (punkt 3 i statsrådsprotokollet) erinras i propositionen om att utskottet i sitt utlåtande 1956:14 uttalade sig för en undersökning huruvida departementens kommittéanslag belastades med utgifter som med hänsyn till arbetsuppgifternas art rätteligen borde bestridas från respektive departements avlöningsanslag. Sedan riksdagen anslutit sig till detta uttalande har en särskild utredningsman tillkallats för att verkställa den begärda utredningen. Dennes uppdrag har emellertid ansetts böra utsträckas till att avse frågan om en anpassning över huvud taget av departementens personaluppsättning till föreliggande arbetsbelastning.

Av den till statsrådsprotokollet fogade bilagan B framgår, att utredningsmannen föreslagit *dels* nyinrättande av 8 tjänster, *dels* inrättande av 13 tjänster för arbetsuppgifter som f. n. handlägges av lika många sakkunniga, *dels ock* förändring i lönegradshänseende av 9 tjänster. Chefen för finansdepartementet har emellertid, bl. a. med hänsyn till det allmänna kravet på återhållsamhet i fråga om utökning av statstjänstemannakåren, ansett en utbyggnad av departementens organisation helt i överensstämmelse med utredningsmannens förslag inte f. n. möjlig. Av det under de olika departementens avlöningsanslag redovisade ställningstagandet framgår, att Kungl. Maj:ts förslag innebär *att* till nyinrättande föreslås 7 tjänster, *att* i stället för uppgifter som handlägges av sakkunniga föreslås 6 tjänster *samt att* förändring i lönegradshänseende föreslås i fråga om 6 tjänster, varvid i ett fall förordas högre och i ett annat fall lägre lönegradsplacering än enligt utredningsmannens förslag. Kungl. Maj:ts förslag berör 9 departement, medan utredningsmannens avsåg 10.

Utskottet har funnit Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag inte i detta sammanhang föranleda något särskilt uttalande. Till detaljerna i förslaget återkommer utskottet vid sin behandling av anslagen under de olika huvudtitlarna, i den mån denna ankommer på utskottet.

Utskottet vill ansluta sig till förslaget att kostnaderna för ersättningar till expertis och tillfällig arbetskraft bestrides från en särskild anslagspost under de olika departementens avlöningsanslag. Såsom framgår av vad departementschefen anfört talar övervägande skäl för att posten upptages förslagsvis men att föreskrift meddelas om att posten inte får överskridas utan Kungl. Maj:ts medgivande; dylikt överskridande förutsättes skola kunna ifrågakomma endast i särskilt trängande undantagsfall.

I sitt nyssnämnda utlåtande 1956:14 uttalade sig utskottet även för en undersökning, huruvida kostnaderna för nämnder och råd av mera permanent natur lämpligen kunde bestridas i annan ordning än från kommittéanslag. Sedan utredning i detta hänseende verkställts föreslås nu, att dylika kostnader i regel skall överföras från kommittéanslagen till ett särskilt samlingsanslag under vederbörande huvudtitlar. Utskottet tillstyrker vad i detta hänseende förordats.

Under avsnittet *lönepplansrevision m. m.* (punkt 4 i statsrådsprotokollet) framlägges grunderna för en löneplansrevision för tjänstemän i statens tjänst m. fl.

Utgångspunkten för den föreslagna löneplansrevisionen är -- enligt vad i statsrådsprotokollet anföres -- närmast den i samband med fastställandet av 1955 års löner för statstjänstemännen berörda frågan om kompensation till tjänstemännen för inträffad eftersläpning i förhållande till den enskilda sektorn av arbetsmarknaden. Sedan åt en inom civildepartementet tillsatt särskild löneberedning uppdragits att förutsättningslöst utreda de lägre statstjänstemännens löneläge, har samtliga fyra huvudorganisationer av tjänstemän framlagt förslag till nya löneplaner; härigenom har löneberedningens uppdrag kommit att vidgas. Det av löneberedningen redovisade arbetsresultatet har sedermera lagts till grund för förhandlingar med tjänstemännens huvudorganisationer, och såsom resultat av dessa förhandlingar har -- under förutsättning av Kungl. Maj:ts och riksdagens godkännande -- träffats dels överenskommelse rörande en löneplansrevision m. m., dels överenskommelser beträffande vissa tjänsteförteckningsfrågor. Överenskommelsen om löneplansrevision har godkänts av Kungl. Maj:t och har nu förelagts riksdagen för godkännande, medan de överenskomna tjänsteförteckningsändringarna avses skola senare anmälas för riksdagen.

Huvudmomenten i den föreslagna löneplansrevisionen är i korthet följande. Kostnaderna för löneplansrevisionen har förutsatts skola rymmas inom ramen för den eftersläpning i lönehänseende, som för statstjänstemännen beräknats föreligga vid utgången av år 1956 vid jämförelse med den enskilda arbetsmarknadens löneutveckling. Fr. o. m. den 1 juli 1957 införes en ny löneförordning, i vilken grundlönerna i princip skall motsvara 100/110 av de lönebelopp, vartill statstjänstemännens löner skall anses ha uppgått vid årsskiftet 1956/57, s. k. baslöner 1957. För första halvåret 1957 utbetalas schablonmässigt beräknade tillägg till 1956 års löner, motsvarande skillnaden mellan sistnämnda löner och baslöner 1957. I schablon tilläggen inarbetas den ytterligare lönehöjning som eventuellt kan uppkomma som

resultat av kommande förhandlingar om lönerna för år 1957. Den nya löneförordningen upptar liksom den nuvarande fem löneplaner, men dessas utformning har i regel undergått genomgripande ändringar. Inom den för tjänstemän i allmänhet gällande löneplanen minskas antalet löneklasser från 40 till 29, i samband varmed en systematisering sker av löneklassavstånden. Ortsgrupperingens horisontella lönespännvidd ökas från 12 till 16 procent i den nedre delen men minskas från 7 till 4 procent i den övre, i princip genom uppräknig av lönerna på lägre ortsgrupper. Åtgärden motiveras av marknadslönejämförelser. Inom den för cheftjänstemän avsedda, icke ortsgrupperade löneplanen minskas antalet löneklasser från 25 till 10; även här sker en systematisering. Nya lönegradsbeteckningar och beteckningar för olika slag av tjänster införes, och regler meddelas för inplacement av nuvarande tjänster i de nya lönegraderna. Generell ändringsskyldighet i fråga om avlönings- och pensionsbestämmelser införes för tjänstemän som övergår till den nya löneförordningen. Vissa ändringar i avlöningsbestämmelserna genomföres, varvid bl. a. bestämmelserna om övertidersättning och vikariatsersättning får ändrat innehåll. Provisoriskt extra tillägg införes för tjänstemän inom kallortsområdet i Norrland. Ett system med s. k. tjänstetidsbefordran införes för vissa tjänstemän med 15 års tjänstetid inom samma lönegrad. Vissa ändringar vidtages i fråga om lönetillägg och arvoden m. m., varvid bl. a. nuvarande lönetillägg för tjänstemän på i ortsgruppshänseende nedflyttade orter slopas och ersättes övergångsvis av annan form av gottgörelse. Slutligen meddelas regler om de pensionsklasser som skall motsvara de nya lönegraderna. För närmare detaljer i fråga om de i uppgörelsen ingående olika momenten får utskottet hänvisa till statsrådsprotokollet med därtill hörande bilagor.

Utskottet upptar i det följande först till behandling den träffade överenskommelsen sådan den föreligger samt frågan om dess godkännande. I ett senare avsnitt kommer utskottet därefter att uttala sig beträffande vissa speciella, i motionsväg framförda spörsmål.

Den nyss anförda redogörelsen ger vid handen, att det föreliggande förslaget innefattar väsentliga ändringar i det statliga lönesystemet. Huvudintresset härvidlag torde knyta sig till den för tjänstemän i allmänhet avsedda löneplanen, nu betecknad löneplan nr 1, i fortsättningen avsedd att kallas löneplan A. På denna löneplan varierar f. n. löneklassavstånden starkt i olika avsnitt, och det är enligt utskottets mening en avgjord fördel att man i löneplanens nya utformning kunnat göra löneklassavstånden enhetliga och därigenom uppnått en systematisering. I samband med att den nya löneplanen föreslagits skola omfatta 29 löneklasser i stället för 40 har löneklassavstånden kunnat förstoras, och följderna blir större löneökning än för närvarande bl. a. vid befordran, vilket också måste betecknas som en förbättring. Utskottet vill i detta sammanhang framhålla, att tjänsteförteckningen genom den föreslagna revisionen kan erhålla större stadga, varför bedömningen av frågor om tjänsters uppflyttning i högre lönegrad hädanefter torde få ske ur delvis andra utgångspunkter än för närvarande.

Vad angår löneplanens horisontella spännvidd märkes en principiell skillnad mellan den nuvarande och den nya löneplanen så till vida, att vid utformandet av den senare hänsyn tagits även till marknadslönejämförelser. Enligt vad i statsrådsprotokollet anförts är nämligen på den enskilda arbetsmarknaden lönespännvidden mellan ortsgrupperna i de lägre lönelägena väsentligt större än på det statliga området, medan en tendens i motsatt riktning kan konstateras i de övre lönelägena. Den föreslagna utformningen av löneplanen syftar därför till att nå en viss anpassning till dessa mera påtagliga tendenser i marknadslöneförhållandena. Utskottet har för sin del inte funnit anledning att framställa någon invändning mot de grunder på vilka den nu träffade uppgörelsen beträffande den horisontella lönespännvidden vilar. Utskottet vill härvid understryka, att bedömningen av den nya spännvidden bör ske under samtidigt beaktande av ökningen i nedre delen och minskningen i den övre.

Den speciella chefslöneplanen — f. n. löneplan nr 2, framdeles löneplan B — har ävenledes föreslagits skola undergå en krympning och systematisering i jämförelse med nuvarande förhållanden. Överenskommelsen på denna punkt föranleder intet särskilt uttalande från utskottets sida, liksom ej heller de för provinsialläkare, distriktsveterinärer och s. k. blandavlönad militär personal avsedda löneplanerna.

De nuvarande lönegradernas tilltänkta motsvarighet i de nya framgår av i statsrådsprotokollet intagna sammanställningar liksom ock vissa regler för inplaceringen m. m. Beträffande överenskommelsen i denna del har utskottet uppmärksammat, att tjänsterna i nuvarande 13 lönegraden på löneplan 2 enligt förslaget skulle uppdelas på sådant sätt att det stora flertalet skulle hänföras till nya lönegraden B 1, medan en mindre grupp skulle placeras i B 2, vilken lönegrad endast skulle innefatta denna grupp. Denna uppdelning bör enligt utskottets mening inte utesluta överväganden om utnyttjande av sistnämnda lönegrad i något ökad omfattning, i den mån särskilda skäl finnes föreliggande härför.

I anslutning till förslaget om nya lönegradsbeteckningar vill utskottet framhålla angelägenheten av att i fråga om bokstavskombinationerna största möjliga förenkling eftersträvas.

I överenskommelsen ingår, att tjänsteman som övergår till den nya löneförordningen skall vara underkastad generell ändringsskyldighet i fråga om bestämmelser rörande avlönings- och pensionsförmåner. Enligt vad som anföres i propositionen har i anslutning härtill under förhandlingarna förutsetts, att ändring inte utan förhandlingsöverenskommelse skall göras i bestämmelser, beträffande vilka tjänsteman hittills inte varit underkastad dylik skyldighet. F. n. meddelas i fråga om tjänstemän, på vilka statens allmänna avlöningsreglemente är tillämpligt, uttryckliga bestämmelser om ändringsskyldighet i 51 § reglementet, vilka bestämmelser avser vissa särskilt angivna förmåner och ersättningar m. m. Även enligt 37 § 1947 års allmänna tjänstepensionsreglemente är ändringsskyldigheten på visst sätt begränsad. Det nu föreliggande förslaget innebär alltså på denna punkt en väsent-

lig ändring i nuvarande förhållanden. Utskottet har i denna del inte funnit anledning till annat uttalande än att den nyssnämnda, vid förhandlingarna uppställda förutsättningen angående förhandlingsöverenskommelse kan i vissa lägen bli svår att förverkliga, eftersom personalorganisationerna delvis företräder olika intressen och det på grund härav inte kan uteslutas, att organisationerna kan komma att ge uttryck åt olika uppfattningar, om fråga uppkommer om ändring av bestämmelser beträffande vilka tjänstemännen hittills inte varit underkastade ändringsskyldighet.

Sammanfattningsvis får utskottet beträffande den nu föreliggande överenskommelsen anföra, att densamma som helhet betraktad är av sådan innebörd, att utskottet ansett sig kunna tillstyrka att den godkännes av riksdagen. Av detta ställningstagande följer, att utskottet avstyrker följande motioner, i vilka yrkas avslag på eller ändring i uppgörelsen, nämligen I: 78 och II: 89 såvitt de avser spännvidden i Ortsgrupperingen samt de i uppgörelsen ingående punkterna 4 (ändringsskyldighet) och 6 (vikariatsersättning), I: 303 och II: 373 samt II: 248. I anslutning härtill avstyrker utskottet även det i de nyssnämnda motionerna I: 78 och II: 89 framförda yrkandet, att riksdagen skulle hos Kungl. Maj:t anhålla om förslag till innevarande års riksdag i syfte att bereda de kvinnliga befattningshavarna i statstjänst en bättre löneställning. Utskottet tillstyrker vidare de av Kungl. Maj:t begärda bemyndigandena angående vidtagande av ändringar i avlönings- och pensionsförfattningar samt utfärdande av övergångsbestämmelser.

Beträffande övriga i ämnet väckta motioner får utskottet anföra följande.

I motionen II: 246 beröres frågan om riksdagens medverkan vid framtida uppgörelser av nu ifrågavarande slag och föreslås bl. a., att riksdagen måtte hemställa om tillsättande av en parlamentariskt sammansatt kommitté för granskning av löneöverenskommelser före deras undertecknande. Utskottet vill i anslutning till detta yrkande erinra om sitt utlåtande 1953: 204 i anledning av väckt motion om inrättande av ett riksdagens löneråd med uppgift att fortlöpande medverka vid de statliga löneförhandlingarna. I nämnda utlåtande hemställde utskottet, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning angående formerna för riksdagens medverkan vid de statliga löneuppgörelserna. Riksdagen beslöt i enlighet med utskottets hemställan. Enligt vad utskottet inhämtat har riksdagens skrivelse i ämnet sedermera av Kungl. Maj:t överlämnats till författningsutredningen för att vara tillgänglig vid fullgörandet av utredningens uppdrag. Utskottet får i anslutning härtill framhålla, att det synes angeläget att den berörda frågan upptages till prövning så snart omständigheterna det medger.

Vad angår det i motionen gjorda yrkandet om att endast av riksdagen godkänd lönegruppsindelning får läggas till grund för löneöverenskommelser vill utskottet anföra att ställning till denna fråga inte synes kunna tagas annat än i samband med prövningen av den nyss nämnda. Utskottet föreslår, att motionen II: 246, i den mån den ej kan anses besvarad genom vad utskottet anfört, inte måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

På hemställan av utskottet i dess utlåtande nr 226 beslöt 1956 års riksdag

hos Kungl. Maj:t hemställa om en översyn av dyrortssystemet. I motionerna I: 132 och II: 124, I: 302 och II: 375 samt II: 378 erinras om nämnda beslut och framställs yrkanden som sammanhänger med ifrågavarande översyn. Utskottet får i anledning härav erinra om att ifrågavarande utredning numera tillsatts. Då utskottet anser sig kunna utgå ifrån att de i motionerna anförda synpunkterna kommer under vederbörlig prövning i samband med den nämnda översynen av dyrortssystemet, synes motionerna i nuvarande läge inte böra föranleda någon riksdagens åtgärd.

I motionen II: 374 har framställts yrkande att riksdagen skulle göra ett uttalande av innebörd att befattningshavare inom vissa lönegrader inte erhållit en av eftersläpningen motiverad löneförbättring. Med anledning härav vill utskottet uttala, att de ojämnheter i fråga om löneförbättringen, som i vissa lägen uppkommer, delvis har sin grund i att en löneplan med varierande löneklassavstånd skall ersättas av en löneplan med enhetliga avstånd. Även om därigenom lönesättningen blivit något annorlunda än som ur andra synpunkter måhända framstått som önskvärd, torde konsekvenserna av detta förhållande ha varit uppenbara vid slutandet av överenskommelsen med personalorganisationerna. Utskottet föreslår därför, att ifrågavarande motion inte måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Den i motionerna I: 79 och II: 84 berörda frågan avser en övergångsarrangordning i anledning av att det i kungörelsen 1953: 625 avsedda lönetillägget till befattningshavare på i ortsgruppshänseende sänkta orter förutsatts skola slopas i samband med löneplansrevisionen. Utskottet har i det föregående tillstyrkt, att Kungl. Maj:t bemyndigas utfärda de övergångsbestämmelser som må finnas erforderliga för löneplansrevisionens genomförande. Härvid torde kunna förutsättas att jämväl de i motionen anförda synpunkterna kommer under vederbörligt beaktande. Utskottet föreslår att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ger till kännna vad utskottet här anför.

Slutligen har utskottet ansett sig böra i detta sammanhang till behandling uppta två fristående motioner, som utan att direkt anknyta till Kungl. Maj:ts förevarande förslag likväl berör det ämnesområde varom nu är fråga. I motionerna I: 304 och II: 376 hemställas sålunda, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t begära dels en utredning angående kostnaderna för ett genomförande av likalönsprincipen, därvid särskilt beräkning bör göras av kostnaden för en tillämpning av den »manliga» bottenlönegraden även för »kvinnliga» tjänster, dels ock att förslag måtte framläggas för 1958 års riksdag om ett successivt genomförande av likalönsprincipen i det statliga avlöningssystemet.

Såsom i motionerna framhållits har år 1953 av likalönskommittén framlagts ett betänkande om lika lön för män och kvinnor i det statliga lönesystemet. Kommittén angav vissa förändringar i »kvinnliga» tjänsters lönegrads-placering, som skulle erfordras för likalönsprincipens genomförande, och beräknade de dåvarande kostnaderna härför. Med hänsyn till de stora förändringar i det statliga lönesystemet, som likalönsprincipens fullständiga genomförande skulle innebära, räknade kommittén med att principen inte

skulle genomföras på en gång utan i vissa etapper. Kommittén framhöll även, att frågan om i vilken takt likalönsprincipen borde genomföras i det statliga lönesystemet måste ses också i sitt sammanhang med den kommunala och den privata sektorn av arbetsmarknaden.

Såvitt utskottet kan finna utgör spörsmålet om genomförandet av likalönsprincipen för vissa manliga och kvinnliga tjänster inom statsförvaltningen i icke obetydlig utsträckning en förhandlingsfråga. Enligt utskottets mening innefattar vad i motionerna anförts inte tillräckliga skäl för att riksdagen nu skulle begära en kostnadsutredning jämte förslag till nästa års riksdag i enlighet med motionsyrkandet. Utskottet finner sig därför inte böra tillstyrka detsamma.

Beträffande avsnittet reglering av vissa arvoden (punkt 5 i statsrådsprotokollet) tillstyrker utskottet det begärda bemyndigandet för Kungl. Maj:t att för budgetåret 1957/58 medge de överskridanden av maximerade anslag och anslagsposter, som kan föranledas av den i statsrådsprotokollet åsyftade regleringen av arvodesbeloppen.

I fråga om överskridande av vissa anslagsposter (punkt 6 i statsrådsprotokollet) tillstyrker utskottet likaledes de i statsrådsprotokollet begärda bemyndigandena, vilka överensstämmer med vad som gäller för innevarande budgetår.

Frågan om sommartidstjänstgöringen i statsförvaltningen (punkt 7 i statsrådsprotokollet) beröres i propositionen endast i vad avser spörsmålet om fria lördagar. I detta hänseende erinras om att fjolårets riksdag godkände en anordning, enligt vilken skulle försöksvis under sommaren 1956 prövas en inskränkning av arbetstiden på sådant sätt att fria lördagar kunde i viss utsträckning erhållas. Med hänsyn till de goda erfarenheter som vunnits av systemet med fria lördagar under sommaren 1956 har departementschefen ansett att möjlighet till denna form av arbetstidsförkortning under sommaren bör tills vidare bibehållas för ett begränsat antal myndigheter.

Av de redogörelser som avgivits av de tekniskt betonade verk, som prövat systemet med fria lördagar, framgår — enligt vad utskottet inhämtat — att detta system befunnits innebära påtagliga fördelar ur driftsekonomisk synpunkt, därigenom att det förhållandevis omfattande och i stort sett ineffektiva, dagligen återkommande igångsättnings- och avslutningsarbetet bortfallit för en veckodag. Ett av de berörda verken har i detta sammanhang redovisat en klar produktionsökning beträffande vissa arbetsmoment. Utskottet har med hänsyn till de vunna erfarenheterna intet att erinra mot att anordningen tillämpas även i fortsättningen för ett begränsat antal myndigheter. Härvid förutsätter utskottet att det vid den praktiska tillämpningen tillses att några olägenheter för allmänheten inte uppkommer. Enligt vad utskottet inhämtat har denna synpunkt redan beaktats vid försöksverksamheten under fjolåret.

Med avseende på utbyte av tjänstemän mellan de nordiska länderna (punkt 8 i statsrådsprotokollet) bemyndigade 1955

års riksdag Kungl. Maj:t att vidtaga åtgärder i syfte att åstadkomma ett dylikt utbyte i anslutning till en av Nordiska rådet gjord hemställan. Någon sådan verksamhet har emellertid ännu inte kommit i gång, men av departementschefens anförande framgår, att detta avses skola ske i begränsad utsträckning under innevarande år, sedan erforderliga överläggningar mellan samtliga nordiska länder numera ägt rum. Då det visat sig att stora svårigheter föreligger att — på sätt förutsatts — inom vederbörande huvudtitlars anslag till extra utgifter inrymma uppkommande kostnader för resor och traktamenten, föreslås att under nämnda anslag för ett vart av åtta departement anvisas ett särskilt belopp om förslagsvis 5 000 kronor för utgifter i samband med ett utbyte av tjänstemän mellan de nordiska länderna.

Utskottet vill erinra om att utskottet vid frågans behandling vid 1955 års riksdag (utlåtande nr 14) bl. a. framhöll att de avsedda åtgärderna till en början syntes böra betraktas som en försöksanordning, med en viss försiktighet i tillämpningen, och att ett mera definitivt ställningstagande borde ske först mot bakgrunden av vunna erfarenheter. Beträffande kostnaderna framhöll utskottet att en begränsande faktor låg i att för bestridande av resekostnadsersättning och traktamente skulle anlitas de olika huvudtitlarnas anslag till extra utgifter.

Det anförda ger vid handen, att man tidigare närmast synes ha utgått ifrån att vederbörande huvudtitels anslag till extra utgifter skulle utan särskild uppräkningsförslå för bestridande av kostnader för resor och traktamenten i samband med ifrågavarande utbytesverksamhet. Å andra sidan synes det uppenbart att svårigheter måste uppkomma att hålla kostnaderna inom en sådan ram. Med hänsyn till den jämförelsevis obetydliga anslagsökning som erfordras i detta hänseende, vill utskottet — som under hand inhämtat närmare upplysningar om nämnda verksamhet — inte motsätta sig att de ifrågavarande anslagen till extra utgifter uppräknas på föreslaget sätt. Utskottet förutsätter emellertid att den del av anslagshöjningen, som motsvarar beloppet av 5 000 kronor, i varje särskilt fall tages i anspråk endast för detta ändamål och sålunda besparas i den mån beloppet ej behöver utnyttjas.

Vad slutligen angår frågorna om ersättning till statens allmänna fastighetsfond samt ersättning till statens domäners fond för upplåten mark (punkterna 9 och 10 i statsrådsprotokollet) föranleder dessa inte i detta sammanhang något uttalande från utskottets sida.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet,

A. att riksdagen må

1. besluta, att de personalförteckningar, som riksdagen fastställer innan riksdagen meddelat beslut i anledning av lönegradsplaceringsförslag, som framlägges i särskild ordning, skall gälla endast i den mån annat icke följer av vad riksdagen beslutar i samband med behandlingen av nämnda förslag;

2. godkänna de i bilaga A till statsrådsprotokollet över civilärenden för den 3 januari 1957 intagna förslagen om placering i lönegrad av vissa tjänster m. m.;

3. bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga erforderliga åtgärder för genomförande av under 2. nämnda förslag från och med den 1 juli 1957;

B. att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag ävensom med avslag å motionerna I: 78 och II: 89, I: 303 och II: 373 samt II: 248, förstnämnda bägge motioner såvitt här är i fråga,

1. godkänna i statsrådsprotokollet framlagda grunder för en löneplansrevision m. m. för tjänstemän i statens tjänst m. fl.;

2. bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga av löneplansrevisionen betingade ändringar i med stöd av riksdagens beslut utfärdade avlönings- och pensionsförfattningar samt att utfärda de övergångsbestämmelser, som må finnas erforderliga för löneplansrevisionens genomförande;

C. att motionerna I: 78 och II: 89, såvitt de avser skrivelse till Kungl. Maj:t, icke må föranleda någon riksdagens åtgärd;

D. att motionen II: 246, i den mån den ej kan anses besvarad genom vad utskottet anfört, icke må föranleda någon riksdagens åtgärd;

E. att motionerna I: 132 och II: 124, I: 302 och II: 375 samt II: 378 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd;

F. att motionen II: 374 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd;

G. att riksdagen må, i anledning av motionerna I: 79 och II: 84, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört beträffande i motionerna avsedd övergångsarrangordning;

H. att riksdagen må

1. bemyndiga Kungl. Maj:t att för budgetåret 1957/58 medge de överskridanden av genom riksdagens beslut maximerade anslag och anslagsposter, som kan föranledas av vad i statsrådsprotokollet anförts om reglering av vissa arvoden;

2. bemyndiga Kungl. Maj:t att för budgetåret 1957/58 i enlighet med vad i statsrådsprotokollet förordats medge

a) de överskridanden av genom riksdagens beslut maximerade anslagsposter till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, eller till avlöningar till icke-ordinarie personal, som erfordras till följd av att dylik anslagspost blivit i en icke förutsedd omfattning belastad *antingen* med utgifter för avlöningar åt icke-ordinarie tjänste-

man, som vikarierat å ordinarie tjänst, vilken är obesatt eller vars innehavare åtnjutit ledighet för offentligt uppdrag eller av annan anledning mot avstående av hela lönen, eller med kostnader, som sammanhänger med att icke-ordinarie ersättare behöver anlitas vid vakanthållande av ordinarie tjänst eller vid längre tids ledighet för sjukdom eller av annan därmed jämförlig anledning,

b) de överskridanden av genom riksdagens beslut maximerade anslag och anslagsposter, som påkallas med hänsyn till regleringen av befodringsgången för biträdes- och amanuenspersonal samt därmed jämförlig personal;

I. att motionerna I: 304 och II: 376 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 19 februari 1957

På statsutskottets vägnar:

GUSTAF KARLSSON

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet ha närvarit

från första kammaren: herrar Gustaf Karlsson, Näsström, Boman, Hesselbom, fröken Andersson, herrar Gustaf Andersson, Ivar Johansson, Einar Persson, Sundelin, Thun, Axel Andersson, Holmqvist, Rikard Svensson, Söderberg och Bengtson; samt

från andra kammaren: herrar Åkerström, Petterson i Degerfors, Thapper, Ståhl, Jansson i Kalix, Staxäng, fröken Elmén, herrar Gustafsson i Stockholm, Nilsson i Göingegården, Nihlfors, Gerhard Nilsson i Gävle, fru Thorsson, herrar Nelander, Svensson i Kungälv och Gustafsson i Mem.

Reservationer

1) beträffande löneplansrevisionen m. m.

a) av herrar *Staxäng, Nilsson* i Göingegården, *Nihlfors, Gerhard Nilsson* i Gävle och *Nelander*, vilka ansett att

dels sista meningen i det stycke i utskottets yttrande, som på s. 12 börjar med »I överenskommelsen» och på s. 13 slutar med »underkastade ändrings-skyldighet», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Utskottet vill uttala sin tveksamhet inför denna ändring. Den vid förhandlingarna uppställda förutsättningen angående förhandlingsöverenskommelse kan i vissa fall bli svår att förverkliga, eftersom personalorganisationerna delvis företräder olika intressen. Det kan på grund härav icke

uteslutas att organisationerna kan komma att ge uttryck åt olika uppfattningar, om fråga uppkommer om ändring av bestämmelser beträffande vilka tjänstemännen hittills icke varit underkastade ändringsskyldighet. I den träffade överenskommelsen punkt 10 säges att med hänsyn till bl. a. pågående pensionsutredning skall löneplansrevisionen ej nu föranleda någon ändring i nuvarande pensionsbestämmelser eller i storleken av på pensionerna utgående rörligt tillägg. Här har sålunda skett ett avsteg från tidigare gällande praxis. I överenskommelsen punkt 5 säges dessutom att utkvittering av schablon tillägget innebär ett accepterande av övergång till statens löneförordning och därmed förenad skyldighet enligt punkt 4, d. v. s. att tjänsteman, som övergår till statens löneförordning, under sådana förhållanden skall vara underkastad generell ändringsskyldighet även i fråga om bestämmelser rörande pensionsförmåner. Även om sådana ändringar skall föregås av förhandlingsöverenskommelse innebär detta att utkvittering av schablon tillägget upphäver tidigare pensionsavtal. Utskottet finner sådana bestämmelser innebära en allt för långt gående inskränkning i enskild tjänstemans rätt. Enligt utskottets mening kan den förhandlingsrätt om ändring i återstående förmåner, som stadgas i uppgörelsen — och som befattningshavarna ändock har enligt kungörelsen om statstjänstemännens förhandlingsrätt — varken formellt eller reellt skänka befattningshavarna en garanti mot inskränkning av de förmåner som avlöningsreglementet tillerkänner dem. Uppgörelsen står i detta hänseende i strid mot de principer som hittills gällt vid fastställande av det statliga löne-reglementet och som haft till innebörd att under alla förhållanden trygga befattningshavarna vid vissa förmåner. Detta har ingått som ett väsentligt led i den rättssäkerhet som man velat tillförsäkra statstjänstemännen och som ansetts vara av stor betydelse även i den demokratiska staten, när det gällt att skapa en självständig och objektiv förvaltning.

Därtill kommer att den enskildes rättsintresse knappast kan anses nöjaktigt tillgodosett genom att organisationerna med staten träffar en uppgörelse i en principfråga av denna karaktär, rörande vilken meningarna kan vara ej blott olika hos olika befattningshavare utan även mellan skilda organisationer. Statstjänstemännen får nu en lönehöjning, som tillkommit för att fylla ut en eftersläpning och därför ansetts skälig, till priset av generell underkastelse i framtiden av ändringar i löne- och pensionsvillkoren. Den pressning som enskilda eller organisationer utsättes för genom att de tvingas välja mellan den inskränkta underkastelsen och löneförhöjning, synes utskottet icke rättmätig. I själva verket skapar man — åtminstone formellt — en kategoriklyvning mellan tjänstemännen, som inte rimmar med grundsatsen om allas lika behandling.

Frågan synes dessutom beröra så viktiga spörsmål inom förhandlingsrättsområdet att ett ställningstagande i denna del bort anstå till dess resultatet av den nyligen tillsatta utredningen angående offentliga tjänstemäns förhandlingsrätt föreligger. Utskottet anser starka skäl tala för att denna fråga upplages till förnyat övervägande innan propositionen om av

löneplansrevisionen betingade ändringar i avlönings- och pensionsförfattningarna förelägges årets riksdag.»

dels ock att utskottets hemställan under B. bort ha följande lydelse:

»B. att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag ävensom med avslag å motionerna I: 78 och II: 89, I: 303 och II: 373 samt II: 248, förstnämnda bägge motioner såvitt här är i fråga,

1. med godkännande i övrigt av i statsrådsprotokollet framlagda grunder för en löneplansrevision m. m. för tjänstemän i statens tjänst m. fl. avböja att nu taga ställning till förhandlingsöverenskommelsens punkt 4 och punkt 5 andra stycket i avvaktan på en närmare utredning i den kommande propositionen om ändringar i avlönings- och pensionsförfattningarna;

2. bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga av löneplansrevisionen betingade ändringar i med stöd av riksdagens beslut utfärdade avlönings- och pensionsförfattningar samt att utfärda de övergångsbestämmelser, som må finnas erforderliga för löneplansrevisionens genomförande;»

b) av herrar *Ivar Johansson, Bengtson och Gustafsson* i Mem, vilka ansett att

dels den del av utskottets yttrande, som på s. 11 börjar med »Den nyss» och på s. 13 slutar med »av övergångsbestämmelser», bort ha följande lydelse:

»Den nyss anförda redogörelsen ger vid handen, att det föreliggande förslaget innefattar väsentliga ändringar i det statliga lönesystemet. Huvudintresset härvidlag torde knyta sig till den för tjänstemän i allmänhet avsedda löneplanen, nu betecknad löneplan nr 1, i fortsättningen avsedd att kallas löneplan A. På denna löneplan varierar f. n. löneklassavstånden starkt i olika avsnitt, och det är enligt utskottets mening en avgjord fördel att man i utformningen av en ny löneplan kan göra löneklassavstånden enhetliga och därigenom uppnå en systematisering. Den nya löneplanen har föreslagits skola omfatta 29 löneklasser i stället för 40, varigenom löneklassavstånden kan förstoras. Följden blir då större löneökning än för närvarande bl. a. vid befordran, vilket också måste betecknas som en förbättring. Utskottet vill i detta sammanhang understryka, att tjänsteförteckningen genom en sådan revision erhåller större stadga, varför bedömningen av frågor om tjänsters uppflyttning i högre lönegrad vid en sådan löneplan torde få ske ur delvis andra utgångspunkter än för närvarande.

Det synes inte kunna bestridas, att dyrortsgrupperingen av lönerna är en uppenbar orättvisa mot befattningshavarna i de lägsta ortsgrupperna. Det föreliggande förslaget till löneplansrevision innebär, att den horisontella lönespännvidden för de lägre och mellanliggande lönegraderna skulle ökas från 12 till 16 proc. En sådan löneplansrevision skulle medföra ökade orätt-

visor. Inkomslökningarna för flertalet befattningshavare i de lägre ortsgrupperna skulle härvid bli avsevärt mindre än för samma befattningshavare i högre ortsgrupper, och vissa kategorier skulle t. o. m. få viss löneminskning.

Om en löneplansrevision enligt det föreliggande förslaget genomföres, måste konsekvenserna bli olyckliga för de lägre ortsgrupperna, som därigenom skulle få försämrade möjligheter att konkurrera om arbetskraften. Ett stort antal kommunala tjänster följer de statliga löneplanerna, och desamma har också fått vidsträckt användning på den enskilda lönemarknaden. En ökning av den horisontella lönespännvidden på sätt som föreslagits måste innebära, att lönerna för det stora flertalet grupper på landsbygden fastläses på sådan nivå, att de inte blir konkurrenskraftiga gentemot storstads-lönerna.

Det kan inte bestridas, att under senare år en ytterligare utjämning skett i fråga om levnadskostnadsskillnaderna mellan olika delar av landet. Det underströks exempelvis av dyrortsnämnden i yttrande till utskottet vid 1956 års riksdag (utl. 226/1956). Den spännviddsökning, som ingår i uppgörelsen med statstjänstemännens huvudorganisationer, kan alltså inte stödjas på de principer, som tidigare legat till grund för det statliga lönesystemet. Den har i stället motiverats med vissa marknadslöneförhållanden, som inte har något givet samband med den gällande dyrortsgrupperingen. Det måste emellertid framstå som orimligt, att dyrortssystemet nu skulle användas för en helt ny princip, för vilken det inte är avsett.

Anmärkningsvärt är, att överenskommelse träffats med statstjänstemännens huvudorganisationer om så genomgripande förändringar som ökning av lönespännvidden och uppflyttning av åtskilliga tjänster i högre lönegrader utan att frågorna på vedertaget sätt prövats i förväg. Tidigare beslut om sådana ändringar har föregåtts av omfattande överväganden. Då spännvidden i den statliga lönegrupperingen genom beslut av 1953 års riksdag minskades från 16 till 12 procent, hade först på begäran av 1951 års riksdag en dyrortsundersökning verkställt av socialstyrelsen, varefter på grundval härav inom civildepartementet en promemoria upprättats angående ändringar i gällande ortsgrupperingar och slutligen socialstyrelsen anbefallts att i enlighet med de i promemorian angivna riktlinjerna utarbeta förslag till ny lönegruppering. Det nu tillämpade systemet synes också anmärkningsvärt mot bakgrunden av att riksdagen efter förslag av utskottet så sent som hösten 1956 hos Kungl. Maj:t begärt, att en översyn av dyrortssystemet nu skall göras.

Den fria förhandlingsrätt, som arbetsmarknads- och näringslivsorganisationerna i vårt land har, kan givetvis inte ifrågasättas. Såsom framgår av propositionen medför uppgörelsen med statstjänstemännens huvudorganisationer en lönekostnadsökning för statsverket av i runt tal 200 milj. kronor. Utskottet anser, att detta förhandlingsresultat bör godtagas. Men å andra sidan synes riksdagen inte kunna godkänna, att en ökning av den horisontella lönespännvidden genomföres. Förslaget har motiverats med ar-

betsmarknadsförhållanden, som inte har något givet samband med den gällande dyrortsgrupperingen utan utgör en helt ny princip, som riksdagen inte tidigare haft tillfälle att överväga. Det är därför enligt utskottets mening nödvändigt, att nya förhandlingar i nämnda avseende upptages med stats-tjänstemännens huvudorganisationer.

För att rättvisa skall kunna vinnas åt befattningshavarna på landsbygden och i de lägre ortsgrupperna i övrigt är det nödvändigt, att lönegrupperingen helt slopas. En sådan reform skulle i hög grad bidra till att hejda den fortgående avfolkningen av landsbygden. I nuvarande statsfinansiella läge vill utskottet dock inte förorda någon omedelbar avveckling av ifrågakommande dyrortssystem. Utskottet vill emellertid understryka angelägenheten av att avveckling av lönegrupperingen sker snarast möjligt.

I nuvarande läge synes den lämpligaste lösningen vara, att riksdagen hos Kungl. Maj:t hemställer om upptagande av nya förhandlingar med stats-tjänstemännens huvudorganisationer i syfte att inom ramen för den överenskomna lönekostnadsökningen av ca 200 milj. kronor få till stånd en sådan uppgörelse om fördelningen av löneökningarna, att någon ökning av den horisontella lönespännvidden utöver vad för närvarande gäller inte föranledes. Härvid bör särskilt uppmärksammas, att de nordligaste delarna av Norrland, som måste sägas ha speciella rekryteringssvårigheter i fråga om vissa tjänster, får sina intressen tillgodosedda på tillfredsställande sätt. Vid en sådan omfördelning av löneökningarna, som utskottet förordat, bör tillses, att det provisoriska extra tillägget till tjänstemän i nämnda delar av Norrland proportionellt förstärkes.

Av det anförda framgår, att utskottet inte kan tillstyrka de av Kungl. Maj:t framlagda grunderna för en löneplansrevision m. m. för tjänstemän i statens tjänst m. fl. Efter nya underhandlingar med statstjänstemännens huvudorganisationer i det syfte, som utskottet förordat, bör nytt förslag föreläggas riksdagen, i vilket samband Kungl. Maj:t bör erhålla bemyndigande att vidtaga av löneplansrevisionen betingade ändringar i med stöd av riksdagens beslut utfärdade avlönings- och pensionsförfattningar samt att utfärda de övergångsbestämmelser, som må finnas erforderliga för löneplansrevisionens genomförande.

Den speciella chefslöneplanen — f. n. löneplan nr 2, framdeles löneplan B — har ävenledes föreslagits skola undergå en krympning och systematisering i jämförelse med nuvarande förhållanden. Överenskommelsen på denna punkt föranleder intet särskilt uttalande från utskottets sida, liksom ej heller de för provinsialläkare, distriktsveterinärer och s. k. blandavlönad militär personal avsedda löneplanerna, men även i dessa avseenden bör ställning tagas, sedan nytt förslag förelagts riksdagen.

De nuvarande lönegradernas tilltänkta motsvarighet i de nya framgår av i statsrådsprotokollet intagna sammanställningar liksom ock vissa regler för inplaceringen m. m. Beträffande överenskommelsen i denna del har utskottet uppmärksammat, att tjänsterna i nuvarande 13 lönegraden på löneplan 2 enligt förslaget skulle uppdelas på sådant sätt att det stora flertalet

skulle hänföras till nya lönegraden B 1, medan en mindre grupp skulle placeras i B 2. Vid en löneplansrevision i enlighet härmed bör denna uppdelning enligt utskottets mening inte utesluta överväganden om utnyttjande av sistnämnda lönegrad i något ökad omfattning, i den mån särskilda skäl befinnes föreligga härför.

I anslutning till förslaget om nya lönegradsbeteckningar vill utskottet framhålla angelägenheten av att i fråga om bokstavskombinationerna största möjliga förenkling eftersträvas.

I överenskommelsen ingår, att tjänsteman som övergår till den nya löneförordningen skall vara underkastad generell ändringsskyldighet i fråga om bestämmelser rörande avlönings- och pensionsförmåner. Enligt vad som anföres i propositionen har i anslutning härtill under förhandlingarna förutsatts, att ändring inte utan förhandlingsöverenskommelse skall göras i bestämmelser, beträffande vilka tjänsteman hittills inte varit underkastad dylik skyldighet. F. n. meddelas i fråga om tjänstemän, på vilka statens allmänna avlöningsreglemente är tillämpligt, uttryckliga bestämmelser om ändringsskyldighet i 51 § reglementet, vilka bestämmelser avser vissa särskilt angivna förmåner och ersättningar m. m. Även enligt 37 § 1947 års allmänna tjänstepensionsreglemente är ändringsskyldigheten på visst sätt begränsad. Det nu föreliggande förslaget innebär alltså på denna punkt en väsentlig ändring i nuvarande förhållanden. Utskottet vill redan i detta sammanhang uttala att den nyssnämnda, vid förhandlingarna uppställda förutsättningen angående förhandlingsöverenskommelse i vissa lägen kan bli svår att förverkliga, eftersom personalorganisationerna delvis företräder olika intressen och det på grund härav inte kan uteslutas, att organisationerna kan komma att ge uttryck åt olika uppfattningar, om fråga uppkommer om ändring av bestämmelser beträffande vilka tjänstemännen hittills inte varit underkastade ändringsskyldighet.

Sammanfattningsvis får utskottet beträffande det föreliggande förslaget till löneplansrevision anföra, att detsamma vad beträffar den föreslagna ökningen av den horisontella lönespännvidden är av sådan innebörd, att utskottet inte ansett sig kunna tillstyrka, att det godkännes av riksdagen. I enlighet med vad som föreslagits i motionerna I: 303 och II: 373 bör nya förhandlingar upptagas med statstjänstemännens huvudorganisationer i syfte att inom ramen för den överenskomna lönekostnadsökningen av ca 200 milj. kronor uppnå överenskommelse om en sådan löneplansrevision, att den horisontella lönespännvidden inte ökas. Av det anförda framgår, att utskottet avstyrker följande motioner, nämligen I: 78 och II: 89 såvitt de avser lönebeloppen i ortsgrupperna samt de i uppgörelsen ingående punkterna 4 (ändringsskyldighet) och 6 (vikariatsersättning) samt II: 248. I anslutning härtill avstyrker utskottet även det i de nyssnämnda motionerna I: 78 och II: 89 framförda yrkandet, att riksdagen skulle hos Kungl. Maj:t anhålla om förslag till innevarande års riksdag i syfte att bereda de kvinnliga befattningshavarna i statstjänst en bättre löneställning. Utskottet är vidare icke för närvarande berett att tillstyrka de av Kungl. Maj:t begärda bemyn-

digandena angående vidtagande av ändringar i avlönings- och pensionsförfattningar samt utfärdande av övergångsbestämmelser.»

dels ock utskottets hemställan under B. bort ha följande lydelse:

»B. att riksdagen må, med bifall till motionerna I: 303 och II: 373 ävensom med avslag å motionerna II: 248 samt I: 78 och II: 89, sistnämnda bägge motioner såvitt här är i fråga,

1. med avslag å Kungl. Maj:ts förslag om godkännande av i statsrådsprotokollet framlagda grunder för en löneplansrevision m. m. för tjänstemän i statens tjänst m. fl. hos Kungl. Maj:t hemställa om upptagande av nya förhandlingar med statstjänstemännens huvudorganisationer i syfte att inom ramen för den överenskomna lönekostnadsökningen för statsverket av ca 200 milj. kronor uppnå överenskommelse om en sådan löneplansrevision, att den horisontella lönespännvidden inte må ökas utöver vad för närvarande gäller, varvid även må beaktas, att det provisoriska extra tillägget till tjänstemän inom kallortsområdet i Norrland förstärkes;

2. avslå Kungl. Maj:ts förslag om bemyndigande för Kungl. Maj:t att utfärda av löneplansrevisionen föranledda ändringar i avlönings- och pensionsbestämmelser samt övergångsbestämmelser;»

2) av herrar *Staxäng, Nilsson* i Göingegården och *Gerhard Nilsson* i Gävle, vilka ansett att

dels den del av utskottets yttrande på s. 13, som börjar med »Vad angår» och på s. 14 slutar med »riksdagens åtgärd», bort ha följande lydelse:

»Då det kan förutsättas att författningsutredningen, som har många delvis komplicerade frågor att taga ställning till, torde komma att taga avsevärd tid, vill utskottet i anledning av motionen II: 246 ifrågasätta om icke frågan om ett riksdagens löneråd borde lösas provisoriskt i avvaktan på författningsutredningens resultat.»

dels ock utskottets hemställan under D. bort ha följande lydelse:

»D. att riksdagen må, i anledning av motionen II: 246, i skrivelse till Kungl. Maj:t uttala, att frågan om ett riksdagens löneråd, som skulle fortlöpande medverka vid de statliga löneförhandlingarna, bör i avvaktan på författningsutredningens förslag erhålla en provisorisk lösning;»

3) beträffande marknadslöneprincipen m. m.

a) av herrar *Staxäng, Nilsson* i Göingegården och *Gerhard Nilsson* i Gävle, vilka ansett att

dels de tre sista meningarna i det stycke i utskottets yttrande på s. 12, som börjar med »Vad angår» och slutar med »den övre», bort ersättas med text av följande lydelse:

»En utformning av löneplanen med hänsynstagande till marknadslönejämförelser innebär ett frångående av hittills gällande grunder för bestämmande av lönespännvidden mellan ortsgrupperna. Även om skäl kan anföras härför vill utskottet för sin del, i anslutning till vad som anförts i motionen II: 378, uttala att ett godkännande av den nu föreliggande överenskommelsen med statstjänstemännens huvudorganisationer icke får innebära att riksdagen definitivt binder sig för denna nya princip vid bestämmandet av statstjänstemännens löner, innan resultatet av dyrortskommitténs utredning föreligger.»

dels den sista meningen i det stycke i utskottets yttrande, som på s. 13 börjar med »På hemställan» och på s. 14 slutar med »riksdagens åtgärd», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Utskottet vill även understryka att ett godkännande av den nu föreliggande överenskommelsen icke får tolkas så att utskottet skulle ha accepterat en ökad spännvidd i lönesystemet. Tvärtom pekar utvecklingen efter hittillsvarande beräkningsgrunder — som framhållits bl. a. i motionerna I: 302 och II: 375 — på en sammanpressning av skillnaderna i levnadskostnaderna mellan olika delar av landet. Utskottet finner det anmärkningsvärt att Kungl. Maj:t, utan att riksdagen fått tillfälle att taga ställning till resultatet av en utredning i frågan och utan att ens en sådan utredning ägt rum, frångår tidigare av riksdagen godkända grunder och låter andra faktorer än enbart levnadskostnaderna påverka lönesättningen. Även om utskottet finner starka skäl tala för ett bibehållande åtminstone tills vidare av nuvarande system och en fortsatt sammanpressning av spännvidden antingen genom avskaffande av ortsgrupp 2 eller genom minskning av intervallerna mellan de nuvarande ortsgrupperna, vill utskottet dock icke motsätta sig att den kommande utredningen, i anslutning till vad som anförts i motionerna I: 132 och II: 124, ävenledes undersöker om andra faktorer än skillnader i levnadskostnader i fortsättningen bör få inverka på lönesättningen.»

dels ock utskottets hemställan under E. bort ha följande lydelse:

»E. att riksdagen må, i anslutning till motionerna I: 302 och II: 375 ävensom i anledning av motionerna I: 132 och II: 124 samt II: 378, anhålla att Kungl. Maj:t, efter utredning av dyrortskommittén och förhandlingar med vederbörande personalorganisationer, måtte till nästa års riksdag framlägga därav föranledda förslag;»

b) av herrar *Ståhl* och *Nelander*.

4) beträffande ojämnheter i löneförbättringen

a) av herrar *Staxäng* och *Nilsson* i Göingegården, vilka ansett att *dels* det stycke i utskottets yttrande på s. 14, som börjar med »I motionen II: 374» och slutar med »riksdagens åtgärd», bort ha följande lydelse:

»I motionen II: 374 har framhållits att befattningshavare inom vissa lönegrader inte erhållit en av eftersläpningen motiverad löneförbättring. Ojämnheterna i lönehöjningen har delvis sin grund i att en löneplan med varierande löneklassavstånd skall ersättas av en löneplan med enhetliga avstånd. Det har därvid till synes icke kunnat undvikas att vid en så omfattande uppgörelse vissa lönelägen blivit trängda. Utskottet vill i anledning av nämnda motion för sin del uttala, att dessa omständigheter bör beaktas vid kommande förhandlingar om lönegradsuppflyttningar med statstjänstemännens organisationer.»

dels ock utskottets hemställan under F. bort ha följande lydelse:

»F. att riksdagen må, med bifall till motionen II: 374, i skrivelse till Kungl. Maj:t uttala, att vid kommande förhandlingar med statstjänstemännens organisationer måtte beaktas att befattningshavare i lönegraderna 11 och 18—25 icke erhållit samma löneförbättring som övriga grupper och som den konstaterade eftersläpningen motiverar;»

b) av herrar *Ivar Johansson*, *Bengtson* och *Gustafsson* i Mem, vilka ansett att det stycke i utskottets yttrande på s. 14, som börjar med »I motionen II: 374» och slutar med »riksdagens åtgärd», bort ha följande lydelse:

»I motionen II: 374 har yrkande framställts, att riksdagen skulle göra ett uttalande av innebörd att befattningshavare inom vissa lönegrader inte erhållit en av eftersläpningen motiverad löneförbättring. Detta yrkande bör enligt utskottets mening inte föranleda någon åtgärd. Utskottet vill i anledning härav framhålla, att de ojämnheter i fråga om löneförbättringen, som i vissa lägen uppkommer, delvis har sin grund i att en löneplan med varierande löneklassavstånd enligt förslaget skall ersättas av en löneplan med enhetliga avstånd, och konsekvenserna av detta förhållande torde ha varit fullt uppenbara vid slutandet av överenskommelsen med personalorganisationerna.»

5) av herrar *Ivar Johansson*, *Bengtson* och *Gustafsson* i Mem, vilka ansett att det stycke i utskottets yttrande på s. 14, som börjar med »Den i» och slutar med »här anfört», bort ha följande lydelse:

»Den i motionerna I: 79 och II: 84 berörda frågan avser en övergångsordning i anledning av att det i kungörelsen 1953: 625 avsedda lönetillägget till befattningshavare på i ortsgruppshänseende sänkta orter förutsatts skola slopas i samband med löneplansrevisionen. Enligt utskottets mening bör de i motionerna anförda synpunkterna komma under vederbörligt beaktande vid utformandet av övergångsbestämmelser. Utskottet föreslår att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t giver till känna vad utskottet här anfört.»

6) av fröken *Andersson*, herrar *Sundelin*, *Axel Andersson*, *Ståhl*, *Staxäng*, fröken *Elmén*, herrar *Nilsson* i Göingegården, *Nihlfors*, fru *Thorsson* och herr *Nelander*, vilka ansett att utskottet bort tillstyrka en utredning av kostnaderna för likalönsprincipens genomförande och att därför

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 15, som börjar med »Såvitt utskottet» och slutar med »tillstyrka detsamma», bort ha följande lydelse:

»Enligt utskottets mening bör tiden nu vara inne att till prövning upptaga frågan om likalönsprincipens genomförande i statsförvaltningen. Ett viktigt led i detta hänseende är klargörandet av de kostnader, som numera är förenade därmed, särskilt med en tillämpning av den för manliga befattningshavare i regel utnyttjade bottenlönegraden på av kvinnor innehavda tjänster. Utskottet har därför ansett sig böra tillstyrka att utredning göres i nämnda hänseende. På resultatet av utredningen bör bero, huruvida i enlighet med motionsyrkandet förslag i ärendet bör föreläggas 1958 års riksdag. Utskottet föreslår, att riksdagen i anledning av motionerna I: 304 och II: 376 i skrivelse till Kungl. Maj:t ger till känna vad utskottet här anfört.»

dels utskottets hemställan under I. bort ha följande lydelse:

»I. att riksdagen må, i anledning av motionerna I: 304 och II: 376, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört beträffande likalönsprincipens genomförande.»